

Po welonku i Dziady !

Na 29 października 2005r

No, toż mōmy już po tym cołkim bajzlu, romraju – po welowaniu naszych posłōw, synatorōw i prezidynta Polski. Co my sie nasuchali, co my ci sie nagawcyli na te roztomajte haje, na tych wszyjskich, co nos sam ciyngiyim za boleć ciśli, to ... ino juzaś bydymy miarkowaś za śtyry lata. Terozki te co pichli tyn miesionczek bydom sam reskiyrować tom naszym Polskom. Jedyn zicnie sie na zadnim zydelku i ino bydzie palcyskiym pokazowōł, co tyn biydok prymier mo sam bajstlować. A kiej sie tymu drugimu cwilingrowi niy bydzie to zdało, co inksy wypokopiom, to niy podszejbuje; do „veto”. A nojwiynkszo uciecha to mo terozki tyn cołki pampōń, kiery miarkowōł co jejigo „marszałkym” naszymu syjmu łobierom (richtik to je jakisik „wicek”), a u kierego baby ze tymi „kurwikoma” bez dwa lata poradzom i matura zrobić i sztydiyrować już na drugim roku jakigosik uniwersytetu. Ludzie! A jesce niy tak downo chichrali sie ze telkigo wica:

– Haloooo, rycy do suchawki jedyn telki „Decymer” znacy Grudziyń.
– Halo, sam to jo, rektor Akadymiji Gorniczo-Hutniczyj”. Ło co idzie?
– Jo by sie tak kcioł zwiedzieć – pado tyn Jorg, kierymu niyskorzij serce pukło, kiej sie zwiedzioł, iże „komuny” już niy bydzie – na kierym roku jo już terozki sztydiyruja?

– Ano, panie sekretorzu, Wyście som już na drugim roku, na drugim roku !!!!

– No, to co sam jes łōż? Niy poradzicie to jakosik urychlić? Przeca jo napocznoł sztydiyrować we październiku a sam już mōmy Grudziyń !!!!

No, toż mōmy terozki ci na isto „jednojajcowo republika” kaj jednego łochyntola, kiery ciyngiyim jes na sprzyk ze „prawym” foruje, kondowituje te cwilingrowe „Prawo i Sprawiedliwość”. Idzie mieć pora wyrokōw, nale coby inkszymu na łostuda zbajstlować, to sie godo, co to jes graca na zgoda. I, cy to niy jes nasz polski „kabaryt”? Jes, tela co corozki mynij szpasowny. A kiejsik, wiycie, ftośik mōndry pedzioł bōł, co my sam u nos we Polsce koždy kabaryt przetrzimoł dwie wojny, cysorzy, roztomajto „dyktatura”, „komuna”, stan wojynny łod Jaruzelskigo tela co kaj zawdy – jak to godoł Ryszard Marek Groński – „gorycz klęski osładza smak konfitur z gruszek na wierzbie”. I kaj luft jes ciynżyjszy łod smōndu kadzidla i capynia pieronym maluśko luftowanych „salonów”. A niyftorzi to sie we niydziala na łodwieczarz, i gynał we pyndzialek do połednia, łocuciyli ze gracom w nachtopie. Jo tam niy byda wynokwioł, i niy byda sam rzōndzioł na kogo jo tyn krojc naszkryfioł, bo to niy jes telkie nojważniysze (we Chorzowie wygoł na łostuda inkszym – Tusk). Kajsik ci nos kole trzidziyści milijonow Polokow mogło welować. Do tych urnow poszło ci cosik kole ździebko wiyncej niżli 15 milijonow a ino tak kole łozym milijonow trzysta tysiyncy chopa łobrało sie na prezidynta, tego co Wy wiycie, a jo miarkuja. No, i styknie tyj polityki, bo na rest tego cyrkusu bydymy sie dziwać terozki bez śtyry lebo i piyńć lot. I sam mi sie spōmniała telko gryfno gyszichta:

Jedyn nasz prymier (niy byda godoł, kiery bo to jes polityka i ło tym niy moga sam godać, nale pewnikiym zmiarkujecie???) pojechał do Paryża i zakludziyli ci go do

Luwru (możno coby sie ździebko łodchamił). Łon tak tryjto po tych koridorach, po tych zolach i ciyngiym rzondzi chocia bali i niy widzi gynał tych lanszaftow:

– Renoir ... Gauguin ... Cezane ... a to można bydzie cheba Picasso ...?

– Niy, panoczku, to jes zdrzadło – godo na łostatek tyn prowajder.

Wszyjskie angyjbery przodzij welonku snochwiajom nom, co kiej ino drapnom te zesle, te stolki, to ci tyż zarozki bydom byamtrów wyciepować ze roboty. Śtyry lata tymu nazod te łod Millera godali co, kiej ino wlejom do syjmu to zarozki łozknołtujom synat. I co? Ano nic ... bo jejich tyż tam była mocka. Terozki tyż snochwiali te same. I co? A dyć tyż nic, bo jejich jes tam nojwiyncyj. A nojbarzij mi sam klapuje jedyn festelnie stary wic:

Stary byamter, kajsik ze syjmu lebo jakigosik ministyrstwa godo do telkij nowyj dziołchy, kiero wkludziyli zarozki po welonku do jakisik kancelaryji (prymiyra, syjmu, lebo jakogosik ministra):

– Wos to paniczko we tyj robocie to niy zweksluje żodno maszina, zodym komputer.

– Ja, a po jakiymu tak miarkujecie?

– Bo jesce na tym gryfnym świyecie niy wysztudiyrowali, niy wypokopiyli ci telkij maszyny, coby ... blank nic niy robiyla!!!

A tak blank na łostatek gryfny fal, kiery sie przidarzoł na isto:

– Wiysz, jo zamlują roztomajte wice ło sia – godo jedyn piyrwyjszy prezidynt do tego, co go terozki wywelowali.

– Jo, tyż telkie szpasy chamstruja. A wiela jejich już mosz?

– Połny heft, telki srogi na dwiesta szkartek. A ty wiela mosz?

– Połny lagier i wszyjskich, kierzy terozki na mie łoddali krzyżyki i ku tymu majom można papiory we IPN-ie !!!

I Wiycie! U nos niy ma nic nowygo. Kiej sie tak cowiek gawcy na ta terozki (po welonku) naszo telewizyjo to spominajom sie słowecka Adolfa Nowaczynksiego, kiej ino radijoki byli (naszktyfloł je jesce przed dugom wojnom):

„Tylko zawiść ma najwięcej rezygnacji w sobie. Z ochotą nawet zrzekamy się własnych korzyści, byleśmy zagwarantowaną mieli **szkodę** bliźniego.”

Jo to musioł pedzieć po polskimu coby mi żodyn niy przeciepnął, iżech cosik tam pometłoł, przełonacoł. Bo niy wszyjsko do sie na naszo godka przetuplikować !!!

No, i styknie jamrowanio, styknie szpasu ło tych naszych tam na wiyrchu (bo tak na isto to richtik niy bydzie sam u nos tak wienie – co już godajom roztomajte żurnalisty ze Miymiec, ze Italijii lebo bali i łod naszych somsiódów Pepików i Słowoków). Nale, to można tela polityki a terozki bych sie sam łopatarnie spytoł: fto miarkuje co to jes, no co to jes, co sie robi tak:

Biere sie piytnoście deka fest łomiylanych lysków, piytnoście deka ześrutowanych, rubo pomielanych inkszych lysków, glaska cukru, gorczek monki, łotrzito skorka ze citrołny, leżka zemlytego cimtu, skorzicy i ku tymu śtyry jajca i śćwierć fonta masła ? Terozki te masło trza gynał utrzić na burziny (nikiej na starcynny „kogel-mogel”) i cołki czos dociepywać po jednym jajcu, leżce łomiylanych lysków i mołki. Niyskorzij dociepnąć trza cimt, i ta skorka ze citrołny. Terozki trza juzaś gynał namiysić te ciosto i na łostatek wciepnąć jesce tych rubo pomiylanych

łorzechow. Ciosto trza terozki gryfnie łozkulać, nale dosik rubo, a niyskorziji pokroć na śtyry-piuńć tajli, pokłaść na blacha i wetkać do kilszranku na można ze dwie goziny, coby łone łoddychło ździebko. Na łostatek wrajzujemy ta blacha do tromby, do bratruły (musi mieć kajsik kole 180 gradusow) i piekymy na telko światło-goldowo farba. Terozki to wszyjsko wyjmymy i musimy to pokroć na maluśkie kōnski. Wrajzujemy to juzaś do ruły na poranoście minetek coby te kołble sie gryfnie zbronocyli na telko brōnotno, złoto farba..

Miarkujecie co to jes? Kiej niy, to Wom rzykna, co to som „kostyrki umrzitych”. Niy jes to nasz blank ślōnski zwyk, nale moja Starka (po łojcu) zawdy to robiiyli na... Wszyjskich Świyntych. Kiejsik jesce piykli skuli „Zaduszkow” roztomajte „zaduszne bryjtki” ze wydziyrganym we pojstrzodku krziżym. Szłoby sam mocka jesce ło tym klyćć chocia to niy ino polski zwyk. We Hiszpani do dzisioj rychtuje sie telkie kulecki, kiere sie „panalles” mianujom lebo „huesistos de santo” (znacy „świynte kostyrki”). A kaj indzij jesce godo sie na to tak jakosik „totenbeinli”, co by szło przetuplikować na kostyrki umrzitych.

A spominom to wszyjsko skuli tego, iże na prziszły tydziyn we wtorek momy Wszyjskich Świyntych i Zaduszki. Ja, jo wiyom co terozki modzioki juzaś bydom fołgłować, kasprować i łodprawiać tyn jejich „halloween”. Nale:

Przylatujemy na Dziady
Nie dla modłów i biesiady,
Niepotrzebna msza ofiarna;
Nie o pączki, mleczka chrusty –
Prosim gorczycy dwa ziarna;
A ta usługa tak marna
Stanie za wszystkie odpusty.
Bo słuchajcie i zważcie u siebie,
Że według Bożego rozkazu:
Kto nie doznał gorczy ni razu,
Ten nie dozna słodyczy w niebie.

To – jak można miarkujecie – naszkryfloł bōł Adam Mickiewicz. A to, co wszyjskie sam u nos byli szanobliwe ło inkszych, co zawdy poradziyli stoć ło umrzitych familijantach, ło przocieli brało sie łod tego, iże wszyjskie wierzyli, co na isto nasze duszycki jakosik ci tam poradzom być przy tym, co sie dzieje na kiyrchowie, przy grobach, i to jesce we Wszyjskich Świyntych lebo we Zaduszki. Beztoż tyż we chnet wszyjskich wiarach zawdy sie gorały roztomajte łognie, flamy lebo bali i fojerki. Mo to być fal, iże wszyjskie żywe boczom ło tych, kierzy już zemrzili, kierych już niy ma sam miyndzy nami. Mondroki godajom, co to sie wziyno już jakiesik dwadziyścia tysiyncy lot tymu nazod i to we wszyjskich „kulturach”. Nojprzodzij te fojerki faklowali kajsik na krojcongach, kajsik na „rozstajach” cestow, coby duszycki mogli trefić do jejich i coby jejim bōło jasno. Niyskorziji (kajsik kole XV wiyka) napoczli te blandery rozżygać na smyntorzach lebo i na samiuśkich grobach. A terozki telkie spominanie tego zwyku to jes tak,

iże polymy świyecki, moderne „znicze” na grobach naszych familijantów, przocieli i... cudzych, kierym już żodyn niy zapoli tyj chocia jednyj świyecki.

A jesce kajsik po drugij wojnie światowyj telki karlus Artur Oppman (mianowali go OR-OT) szkryfloł, można niy blank ło zaduszkach, można ino ło tym czasie, kiej idzie podzim rzyknońć telkie gryfne słowecka:

Idzie zadumy szara godzina,
Serce się tłucze jak ranny ptak,
Stara melodia wieje z pianina,
Ach, taka stara – a młoda tak !
Sen śni się jakiś, dawno strzaskany,
Z oczu coś cieknie: krew to czy łza?

Możno to na isto niy boło ło wszyjskich umrzikach, nale wtynczos spominało sie ułanów, a terozki wszyjskich inkszych, kierzy tam kajsik kojfli, cy to na wojnie, cy to nikię nasze hajery na grubie „Wujek” lebo tych piyńciuch smelcyrzy ze Huty „Kościuszko”, kiere legli na naszym smyntorzu na „Jozefce”. Boczcie ło nich !!!!

Wszyjskich Świyntych sam u nos na naszym Ślonsku (i niy ino, bo we Polsce tyż) to jes festelnie wywołane świynto. Nale, cy każdy, kiery ta świyecka rozżygo, miarkuje, co to jes zwyk jest łod pieronym starego piyrwyj? Bezmać Zaduszki lebo „dziady” już napoczli benedyktyny, kiere erbli to łod św. Odilona kajisk przy napoczniyńciu XI wiyka. Byli tyż downij zaduszki śtyry razy do roka, nale to już jes inkszo gyszichta, i na inkszy czos.

Werci sie boczyć to wszyjsko co jes ze historii, i co tyż to wszyjsko gelduje, kiej my te gryfne, farbiste „znicze” zapolymy za trzi dni na smyntorzach, kole bożychmynków i wszandy tam, kaj niyftore boczom ło jejich kamratach, familijantach i przocielach. Wszandy tyż tam, kaj terozki na podzim gryfnie i po cichuśku ślatujom farbiste listeck a choby śniyg, tela co ci jesce niy dekujom dynkmali na kierych wyrzezali miana tych naszch nojbliższych.

I we tyn dziyń, we te łoba dni, trza ździebko wyhaltować, zabrymzować we tym gzuciu do przodku, za złociokoma, za uciechom i pospominać ło tych, kierych sam już snami niy ma, kierzy kiej sik tyż sie radowali ze każdego swojigo synka, dziolchy lebo wnuka. A terozki ino lecy kedy kościylne wypominki jejich przypomnom i... dlo niyftorych jes to zbyte. Zabuli telki jedyn z drugim kapistrantom lebo kapelonkowi pora złociokow i gzuje dalszij, bo przodzij miół srogi szlustydziyń tyn moderny „weekend”, a we strzoda musi być juzaś monter we robocie. A modzioki tak by tak bydóm fajrować tyn diosecki, hamerikoński „halloween”. Nale, dom pokoj, bo szło by tak fandzolić bez pora godzin. A na dzisioj styknie tela, co jakosik niy zmiarkowolęch latoś, coby bajtle lotali ze drachami, co by je we luft puszczeni. Przeca tyn nojlepszyjszy czos już śmignół, już momy forbaj tyn lekuśki wiater kiej szło te smyki puszczać do luftu.

Tela co ino terozki ździebko żol, pra? E... i to by boło na dzisioj a fandzoloł nikię we każdo sobota

Ojgyn z Pnioków